

HE 154/2022 vp
Ympäristöpäällikkö Paloma Hannonen
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
YmV 5.10.2022

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Yleistä

Hallitusohjelman toimet eivät ole riittäviä näiden luontokadon ja ilmaston kuumenemisen hillitsemiseksi. Luontokadon pysäyttämiseksi ja EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanemiseksi tarvitaan päätöksiä. Hallituksen tulisi viipymättä valmistella periaatepäätös valtion arvokkaiden metsien suojelemiseksi kokonaisuudessaan. EU-strategian mukaan mukaan metsistä olisi suojeltava 10%, joka on tutkimuksen mukaan kynnysarvo monelle lajille. Jos elinympäristö vähenee alle 10 prosenttiin, häviää puolet sen elinympäristön lajeista¹. METSO-ohjelman toteutumisen jälkeenkin Etelä-Suomen metsiensuojeluaste on vain 4%². Hallituksen olisikin valmisteltava paketti, jolla suojellaan luonnoltaan arvokkaat metsät etelässä ja pohjoisilla valtionmailla.

Samaan aikaan, kun käsitellään talousarviota, jossa tavoitteensa on, että “hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen, hallitus suhtautuu kriittisesti työkaluihin, joilla näitä tavoitteita voitaisiin käytännössä toteuttaa. Esimerkiksi komission asetus ennallistamisesta on yksi tällainen työkalu.

Yksityiskohtaiset kommentit

Ympäristöjärjestöt 35.01.65

Kansalaisyhteiskunnan rooli demokratiassa on oleellinen. Hallitusohjelman ja European Green Dealin lukuisien lainsäädäntöhankkeiden toteuttaminen on lisännyt järjestöjen voimavaraasteita. Uudet lait lisäävät myös tarvetta kansalaisten kouluttamiseen niitä käyttämään. Ympäristöjärjestöjen rahoituksen taso on kehyksen mukainen, mutta laskee vuoden 2022 tasosta 14%. Tämän korottaminen vähintään vuoden 2022 tasolle on tarpeen, koska monet kustannukset kohoavat inflaation myötä.

35.10. 20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5,62 miljoonaa euroa kun summa 2022 oli 2,44 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytetään muun muassa Hituran kaivoksen sulkemiseen ja vesien käsittelyyn.

35.10.20 Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Muun muassa Helmi- ja METSO-ohjelmien toimeenpanoon ja suunnitteluun varatut rahat pienenevät 10 miljoonaa euroa. Resurssien tarve ympäristöhallinnossa on kuitenkin jatkuvaa, jos aiomme saavuttaa tavoitteen luontokadon pysäyttämistä.

35.10.22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Pilaantuneiden maiden ja alueiden kunnostustarve erityisesti kaivoksilla merkittävästi suurempi kuin esitetty. Myös muiden kuin teollisuusministerin kotimaakunnan hylättyjä kaivoksia tulee kunnostaa valtion avulla. Esimerkiksi Hituran ja Särkiniemen osalta tulisi myös selvittää aikaisempien kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden vastuut. (Entisten) valtionyhtiöiden osalta kyseessä on yhteiskuntavastuu, joka voi toteutua ja on osin toteutumassa myös vapaaehtoisesti, jos toivomus tuotaisiin esille valtion taholta.

35.10.60 Siirto öljysuojarahastoon

Öljyntorjunta siirtyy muun pelastustoimen ohella hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Myös kalusto ja henkilökunta siis siirtyy. Hyvinvointialueelle siirretään siis tehtävä, mutta rahoitusta siihen ei ole varattu. Öljysuojarahaston lakkauttamista ei ole kunnolla huomioitu hyvinvointialueiden rahoituksessa ja näin ollen rahoitus tulee olemaan liian pieni. Rahoitusvaje hyvinvointialueilla öljyntorjunnassa on noin 10 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuonna 2023, jolloin rahoitusvaje öljyntorjunnassa konkretisoituu ja asia olisi saatava korjattua pikimmiten.

35.10. 63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Luonnonsuojelun rahoitus on jakautunut usean momentin ja vuoden välille siten, että kokonaisuudessaan hallituskauden lisäys on noin 400 miljoonaa euroa. *Tämän tulisi olla pysyvä merkittävä korotus.* Luonnonsuojeluliitto kiittää hallitusta panoksesta luonnonsuojeluun ja samalla muistuttaa, että luontokadon pysäyttämiseen tarvittavat määrärahat olisivat vieläkin huomattavasti isommat³.

35.20.52. Avustukset asuinrakennuksen sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3v)

Liikenteen päästöt vähenevät hitaasti suhteessa kunnianhimoisiin päästövähennystavoitteisiin. Siksi avustukset latausinfraktuuriin ovat tärkeitä, koska ne parantavat sähköisen liikenteen edellytyksiä ja kynnys valita ajoneuvoksi sähköauto madaltuu. Kuitenkin suhteessa muihin maihin Suomen tuet latausinfrastruktuurille jäävät pieniksi⁴ Tulevissa talousarvioissa sähköisen liikenteen infrastruktuurin tukia olisi hyvä

korottaa, koska ladattavien autojen osuus tulee uusista autoista tulee kasvamaan, ja on tärkeää, että latauspisteiden puute ei nouse esteeksi sähköautoilulle.

35.20.56. Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Luonnonsuojeluliitto kiittää öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen avustuspäämäärärahan nostosta vuodelle 2023.

Muita huomioita

04.10.(09) Veroesitykset - Muut verot

Hallitus on ilmoittanut, että kaivosvero tulisi käyttöön 2023, mutta se puuttuu esitetystä veroista. Kaivosverotyöryhmän selvityksen⁵ mukaan vero voidaan helpoiten periä maksuna luohintakorvauksen tapaan, jos kaivoslakiin kirjataan Ruotsin mallin mukaisesti, että myös valtio on mineraalien omistaja. Lisäksi kaivoslain 100§ pykälään voidaan kirjata, että valtiolle voidaan kerätä erikseen valtioneuvoston määrittelyn suuruinen luohintakorvaus valtiolle ja/tai kunnalle tai muuhun tarkoitukseen ja valtiolla on oikeus tarkistaa ja määrätä korvauksen/maksun määrätymisperusteita.

Lisätietoja

- ympäristöpäällikkö Paloma Hannonen, p. 050 5323 219, paloma.hannonen@sll.fi,

Lähdeviitteet

1. Rybicki J. ja Hanski I., Species–area relationships and extinctions caused by habitat loss and fragmentation, Ecology letters (3/2013)
2. Kymmenen vuotta METSOa – Väliarviointi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman ensimmäisestä vuosikymmenestä (Ympäristöministeriön julkaisuja 4/2019)
3. Kotiaho J. ym, Keskeiset keinot luontokadon pysäyttämiseksi, Luontopaneelin julkaisuja 2/21
4. <https://verotutkimus.fi/liikenteen-ilmastopaastojen-vahentaminen-vaatii-ripeampaa-liikenteen-sahkoistymista/>
5. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164202>